

Sygn. akt I UK 71/16

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania P. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.
z udziałem zainteresowanej E. A.
o podleganie obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej P. D. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 16 lipca 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 16 lipca 2015 r. oddalił apelację skarżącej wnioskodawczynie P. D. od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z 29 września 2014 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji pozwanego organu rentowego z 29 maja 2013 r., stwierdzającej, że skarżąca nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik firmy A., wobec pozorności umowy o pracę, mającej na celu obejście przepisów prawa i uzyskanie pracowniczego tytułu ubezpieczeń społecznych. Sąd Okręgowy decyzję pozwanego uznał za prawidłową i zasadną. Stwierdził, że umowa o pracę z 19 września 2011 r. była pozorną umową o pracę. Strony sporządziły umowę wyłącznie w celu objęcia wnioskodawczynie ubezpieczeniem pracowniczym, a w konsekwencji zapewnienia świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Nie wykazano by zatrudnienie wynikało z rzeczywistej potrzeby

pracodawcy oraz izby skarżąca świadczyła pracę w ramach stosunku pracy. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu oddalenia apelacji potwierdził, że umowa o pracę była pozorna. Postępowanie dowodowe nie daje podstaw do przyjęcia, że skarżąca świadczyła pracę określoną w umowie na rzecz E.A. Brak było również rzeczywistej potrzeby zatrudnienia, bo stanowisko zostało specjalnie utworzone dla odwołującej, przed odwołującą i w jej miejsce nikt nie został zatrudniony, a firma działała w takim samym kształcie oraz przy złej kondycji finansowej. Wnioskodawczyni była już zatrudniona u innego pracodawcy a pozorna umowa wynikała z chęci uzyskania wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z ciążą.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie prawa materialnego i procesowego.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazała na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

Podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. to potrzeba „wykładni przepisów art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 2 i 300 k.p., budzących poważne wątpliwości przy ich zastosowaniu do wyłączenia z ubezpieczenia społecznego pracownicy, która będąc równocześnie zatrudnioną u innego pracodawcy i znajdując się w początkowym stadium ciąży, której nie miała świadomości, podjęła się kolejnego zatrudnienia i z tego powodu po dwumiesięcznym okresie pracy skorzystała ze świadczenia z ubezpieczenia społecznego”.

W podstawie przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. podano, że „skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ w toku postępowania apelacyjnego i podejmowanych czynności decyzyjnych związanych z wydaniem zaskarżonego orzeczenia nie została zrealizowana zarówno funkcja rozpoznawcza, jak i kontrolna tego Sądu, których założenia i istota zostały wyjaśnione w uchwałach (7) Sądu Najwyższego – mających moc zasad prawnych – z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 (...) i z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (...)”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Chodzi o metodyczne i merytoryczne mankamenty podstaw przedsądu.

Podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma na uwadze tylko sam przepis ze względu na kwalifikowaną potrzebę jego wykładni. Nie może być redukowana do oceny zastosowania przepisu prawa w konkretnej sytuacji (indywidualnej sprawie). Kontrola właściwej wykładni prawa i jego zastosowania to domena podstaw kasacyjnych z art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., ewentualnie szczególnej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Czym innym jest podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż wówczas w centrum zainteresowania jest tylko sam przepis prawa. Wniosek przedstawia określony kazus - taki jak sprawa skarżącej, jednak nie jest to wystraczający punkt odniesienia, gdyż w powołanej podstawie przedsądu nie chodzi o potrzebę wykładni przepisu art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 2 i 300 k.p. ze względu na określoną sytuację, lecz ze względu na sam przepis. Przedmiot zainteresowania tej podstawy przedsądu ma znaczenie uniwersalne i leży w interesie publicznym. Podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. spełnia się tylko w przypadku istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Art. 83 § 1 k.c. należy do podstawowych regulacji systemu prawa i ma już określoną wykładnię oraz doktrynę. Skarżąca nie przedstawia sprzeczności w orzecznictwie na tle wykładni tego przepisu. Nie stwierdza się jej również z urzędu. Reasumując wniosek nie wykazuje, iżby przepis art. 83 § 1 k.c. sam w sobie budził poważne wątpliwości w wykładni. Czym innym jest stosowanie tego przepisu w określonej sytuacji. Kwestia ta wykracza jednak poza ramy podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. W przeciwnym razie funkcja tej podstawy przedsądu będzie bezprzedmiotowa i postępowanie kasacyjne stanie się zwykłą (powszechną) instancją.

Podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. została przedstawiona zbyt ogólnie. Na etapie przedsądu nie ocenia się podstaw kasacyjnych, które podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi od rozpoznania. Podstawy kasacyjne to odrębne elementy skargi kasacyjnej i dlatego nie zastępują podstawy przedsądu ani jej uzasadnienia (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. oraz art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Odnosi się to również do szczególnej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Skarżąca

we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinna więc samodzielnie (odrębnie od podstaw kasacyjnych) wskazać i wykazać naruszenie prawa, które bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest oczywiście wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przejęta do rozpoznania. Wniosek tego nie czyni. Przede wszystkim dlatego, że poprzestaje na zarzutach procesowych i nie zarzuca naruszenia prawa materialnego. Naruszenie prawa procesowego ma znaczenie tylko wtedy, gdy uchybienie przepisom postępowania mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Taki warunek odnosi się do procesowej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) i dlatego aktualny jest tym bardziej w odniesieniu do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. O wyniku sprawy decyduje prawo materialne, gdyż to ono wyznacza jakie postępowanie dowodowe było konieczne dla wyjaśnienia spornych okoliczności oraz jakie znaczenie miały poszczególne dowody. Innymi słowy we wniosku brak jest punktu wyjścia czyli zarzutu naruszenia prawa materialnego. Po wtóre zarzuty procesowego są bardzo ogólne. Zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. ma uchwytłą wartość, gdy wskazuje konkretną treść zarzutu apelacji, który nie został rozpoznany przez Sąd drugiej instancji i że pominięcie to miało istotny wpływ na wynik sprawy. Tak samo zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. powinien wskazać i wykazać, który materiał zebrany w sprawie został pominięty przez Sąd Apelacyjny. Nie wystarczy więc twierdzenie, że nie została zrealizowana zarówno funkcja rozpoznawcza jak i kontrolna. Natomiast art. 233 § 1 k.p.c. nie może być podstawą skargi kasacyjnej ze względu na ograniczenie z art. 398³ § 3 k.p.c., zatem nie może być również oparciem dla podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. W przeciwnym razie zachodziłby dysonans między etapem przedsądu i późniejszym rozpoznaniem skargi z ograniczeniem wynikającym z przepisu art. 398³ § 3 k.p.c. W sprawie ustalono i omówiono z czego wynika pozorność umowy o pracę. Między innymi ustalono, że przyczyną pozorności umowy było to, że praca nie była świadczona. Ustalenie to wiąże w ocenie podstawy przedsądu z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. (przepis ten stosuje się także na etapie przedsądu). Nie można stwierdzić, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

